

Секція 5 НАУКОВІ ОСНОВИ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

УДК 37.035.91:371.59

Н.І. Єсінова, канд. техн. наук, проф.

В.В. Клеймьонова, студ.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ УЧАСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ

Розглянуто питання про планування процесу виявлення професійно-значущих лідерських якостей у студентів, а також умови їх формування у студентів за допомогою участі в діяльності органів самоврядування. Актуальність даної теми полягає в тому, що сучасне суспільство і ринок праці висуває особливі вимоги до особистості, яка зростає.

Рассмотрены вопросы планирования процесса выявления профессионально значимых лидерских качеств у студентов, а также условия их формирования у студентов посредством участия в деятельности органов самоуправления. Актуальность данной темы заключается в том, что современное общество и рынок труда предъявляет особые требования к развивающейся личности.

The questions of the planning process to identify professionally significant leadership in students, as well as their conditions of formation of students through participation in self-government. Relevance of the topic is that modern society and the labor market has specific requirements for developing personality.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання про лідерство викликало інтерес ще з давніх часів, однак докладне й цілеспрямоване вивчення лідерства та лідерських якостей почалося тільки в ХХ столітті. Складність і суперечливість проблеми полягає в тому, що виявлено різне розуміння суті лідерства й різне ставлення до цього явища в суспільстві, не визначено єдиних характеристик лідерських якостей та недостатньо вивчені питання їх формування. Формування лідерських якостей не можливе без участі студентів у громадській діяльності, у роботі молодіжних організацій і об'єднань, в органах студентського самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У результаті аналізу літератури та практики роботи освітніх установ виявлено такі суперечності: між досить широким теоретичним осмисленням поняття лідерства та зведенням його тільки до функції управління; між необхідністю виявлення лідерських якостей конкретного студента

і відсутністю їх єдиного переліку; між зростаючою потребою суспільства в лідерах і недостатнім використанням можливостей освітнього середовища навчальних закладів для їх формування; між наявністю наукових знань щодо організації діяльності органів студентського самоврядування та недостатнім рівнем дослідження проблеми формування лідерських якостей студентів за допомогою участі в їх діяльності; між відстеженням рівня вихованості студентства в цілому і недостатністю досліджень з вивчення рівня сформованості лідерських якостей студентів [1].

Мета та завдання статті. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та схваленні моделі процесу формування лідерських якостей студентів за допомогою участі в діяльності органів самоврядування.

Зазначена мета роботи пов'язана з розв'язанням таких завдань:

- уточнити сутність лідерства і виявити основні лідерські якості, які можуть бути сформовані в студентському віці;
- розглянути діяльність органів студентського самоврядування як механізм формування лідерських якостей студентів;
- визначити показники та рівні сформованості лідерських якостей студентів;
- розробити та апробувати модель процесу формування лідерських якостей студентів за допомогою участі в діяльності органів самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах випускник кожного вищого навчального закладу має володіти не тільки професійними знаннями, навичками і вміннями, але й певним набором лідерських якостей, що дозволять йому успішно реалізувати свій творчий потенціал у практичній діяльності.

Якості лідера формуються в освітньо-виховному просторі ВНЗ через усвідомлене залучення студентів до різноманітної діяльності органів студентського самоврядування. Студентське самоврядування – це спосіб організації цілеспрямованого життя студентів, що полягає в підтримуванні, стимулюванні, залученні їх до діяльності співуправління, що і приводить до формування у молодих людей активної зацікавленої позиції відносно всіх сторін життєдіяльності свого навчального закладу. Включеність у самоуправлінську діяльність і є тим сприятливим середовищем, в умовах якого можливий розвиток вільної самоцінної особистості [2].

Діяльність студентів ВНЗ у сфері самоврядування має величезний спектр можливостей для виховання перспективного професіонала, здатного приймати сміливі, ризиковані й самостійні інноваційні рішення.

Найефективнішими організаційними формами студентського самоврядування, що забезпечують формування лідерських якостей студентів, є такі:

- форми реалізації управлінських повноважень (студрада, оргкомітет, старостат, рада факультету, рада групи, групові та факультетські збори з висунення кандидатів до органів студентського самоврядування);

- форми реалізації цільових функцій (прес-центр, студклуб, аспірантсько-студентське наукове товариство, спорткомітет, профільні об'єднання на факультетах, політ клуб «Думка», клуб інтернаціональної дружби, СТЕМ, КВК, Студентська весна, Екватор, клуби за інтересами «Імідж-студія», «Школа правового виховання», клуб інтернаціональної дружби);

- форми підготовки студентського лідера (кураторська година, конкурс талантів першокурсників, школа лідерів, тренінги, брейнинг, «Що? Де? Коли?»);

- форми оцінки результативності самоуправлінської діяльності (доповідь голови студентського парламенту на вченій раді університету, підсумкове засідання студради, «круглий стіл», дебати, самозвіт, самопрезентація, нагородження грамотами, дипломами, іменними стипендіями, преміями тощо).

Широко задіяна підтримка молодіжної субкультури в рамках створення реального культурно-творчого процесу шляхом організації різних змагань усіх рівнів, творчих конкурсів та фестивалів, зокрема таких:

- конкурс талантів першокурсників «Дебют»;
- організація виставок творчості студентів;
- проведення днів культури в університеті;
- бал-маскарад;
- міс і містер університету;
- соціальний телепроект «Битва вузів»;
- день закоханих;
- день сміху;
- свято студентів 3-го курсу «Екватор»;
- Тетянин день.

Кожен студент-лідер неодмінно має володіти комунікативними здібностями, вміти працювати в команді, адаптуватися до змін, бути мобільним, досягати певної мети, завжди бути готовим до ризику, вміти прислухатися до своїх емоцій і почуттів, завжди знати останні новини, повинен бачити перспективи і вести за собою людей.

Успіх студентів-лідерів є результатом очевидної, щирої та особистої прихильності до системи цінностей свого університету разом із незвичайним завзяттям у доведенні їх до свідомості всіх студентів університету.

Прагнення й готовність студентів брати активну участь у вирішенні навчально-виховних завдань, що постають перед університетами, формує самостійне мислення, соціальну активність, організаторські й комунікативні здібності, що, безсумнівно, важливо для формування професійної культури майбутнього фахівця.

Люди, які володіють багатьма лідерськими якостями, більш конкурентоспроможні й завжди затребувані на ринку праці.

Лідером стає індивід, що має не великий кредит довіри. У цей кредит закладене право на прийняття рішень, а в деяких групах – на управління й застосування санкцій. Також він має певну свободу, у тому числі й можливість відхилення від прийнятих у групі правил. Кредит довіри поповнюється в разі правильних дій лідера і розтрачується в разі помилкових. Причинами розтрати кредиту також можуть бути бездіяльність (інертність), праця «на себе», некомпетентність в якомусь важливому питанні і інші негативно сприймані чинники. У разі повної розтрати отриманого від групи кредиту довіри лідер перестає бути лідером і втрачає своїх послідовників [3].

Лідер мусить докладати зусиль для формування та підтримування позитивних взаємин. Для створення позитивних міжособових взаємин першим кроком є бажання самого лідера спілкуватись і будувати взаємовідносини з іншими. Другим кроком є готовність лідера виділити для цього особистий і службовий час. Третій крок включає дії лідера з навчання послідовників таким взаєминам. У кінцевому підсумку створення позитивних міжособистісних взаємин в організації сприяє більш злагодженій праці колективу та сприятливо позначається на соціально-психологічному кліматі. Лідеру також необхідно знати цілі його послідовників, щоб мати можливість керувати їх мотивацією та формувати організаційні цілі [4].

Висновки. Проблеми лідерства в студентському середовищі в цілому і виявлення лідерських якостей зокрема досліджувались у працях багатьох учених. У результаті з'явилися різні теорії та моделі лідерства, а також переліки якостей і характеристик, якими володіють і повинні володіти лідери.

Модель процесу формування лідерських якостей передбачає активну участь студентів у різних заходах університету – міжвузівських, місцевих та державних – при взаємодії з органами самоврядування. На рівень сформованості лідерських якостей студентів істотно впливає підтримка студентських ініціатив, стимулювання громадської активності, соціально значуща діяльність органів самоврядування, зв'язок із зовнішнім соціумом. У процесі дослідно-експериментальної роботи було доведено, що лідерські

якості особистості формуються в соціально значущій діяльності, до якої у студентів спостерігається активне зацікавлене ставлення.

Проведене дослідження з формування лідерських якостей відкриває широкі перспективи та передбачає визначення нових завдань, які стосуються виявлення лідерів в студентському середовищі, взаємин лідера з оточенням людьми, впливу лідерської позиції на життєву та професійну успішність особистості [5].

Список літератури:

1. К вопросу планирования воспитательной работы по формированию лидерских качеств у студентов вузов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vernadsky.tstu.ru/pdf/2009/08/rus_11_2009_08.pdf>.

2. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства: теория и практика / О. В. Евтихов. – СПб. : Речь, 2007. – С. 45–50.

3. Формирование лидерских качеств студентов посредством участия в деятельности органов самоуправления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <<http://www.dissercat.com/content/formirovanie-liderskikh-kachestv-studentov-posredstvom-uchastiya-v-deyatelnosti-organov-samo>>.

4. Дослідження уявлень студентів про особистісні якості лідера [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_18/428-438.pdf>.

5. Как развить лидерские качества? Делаем первые шаги. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <<http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-31687/>>.

Отримано 01.02.2013. ХДУХТ, Харків.

© Н.І. Єсінова, В.В. Клеймьонова, 2013.

УДК 001.89:378.125

І.О. Шудрик, канд. філос. наук

ПЕРШІ КРОКИ В НАУКУ МАЙБУТНЬОГО ЛАУРЕАТА НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ САЙМОНА СМІТА КУЗНЕЦЯ

Проаналізовано зміст першої наукової статті майбутнього лауреата Нобелівської премії Саймона Кузнеця, опублікованої в Харкові в 1921 р., та його магістерської дисертації, підготовленої в Харкові та захищеної в США в 1924 р.